

Sør-Korea - kristendommens oversette gigant?

HELJE KRINGLEBOTN SØDAL

I nyere tid har knapt noe land opplevd så stor kristen vekst som Sør-Korea. For 250 år siden fantes det ikke kristne i landet. Nå er Sør-Korea ved siden av Filippinene det landet i Asia der kristendommen står sterkest. 2-4% av Asias samlede befolkning er kristne, nærmere 27% er det i Sør-Korea. Dette står i kontrast til nabolandene Kina og Japan, der kristendommen har vært atskillig lengre uten å oppnå stor prosentvis tilslutning.

Fremgangen for kristendommen i Sør-Korea står i en særstilling i kristendommens nyere historie, men dette er i liten grad møtt med interesse i norske fagmiljøer. Det gamle, isolasjonistiske "The Hermit Kingdom" er nå et demokrati med åpenhet mot Vesten, men ser ufortjent ut til å ha fått tildelt rollen som "The Hermit Republic" i norsk sammenheng. Derfor er denne artikkelen ment som en introduksjon til emnet "kristendommen i Sør-Korea". Den kan selvsagt ikke gi noen utfyllende beskrivelse av dette, men tar sikte på å skissere noen trekk ved kristendommen i landet historisk og nå, og peke på mulige årsaker til den forbløffende veksten.

Jeg har ikke funnet fagartikler om kristendommens utvikling i Sør-Korea på norsk.¹ De mest sentrale kildene mine er nyere, engelskspråklig faglitteratur skrevet av koreanske forskere. I tillegg har J.H. Grays religionshistoriske oversiktsverk *Korea - a Religious History* (2002) vært viktig. Jeg trekker også veksler på erfaringer

fra en studietur i Sør-Korea høsten 2003. Noen av inntrykkene fra den står i kursiverte avsnitt.

Religion i Sør-Korea

Sør-Korea er i dag et av de mest religiøst pluralistiske landene i verden. Samtidig oppgir noe under halvparten av befolkningen at de ikke har noen religion.² Landet har ingen statsreligion, men historisk har det vært én dominerende religion i ulike epoker. Koreanernes opprinnelige religion var sjamanistisk. Fra det 4. til det 14. århundret e.Kr. overtok buddhismen den ledende posisjonen i samfunnet. Deretter ble konfusianismen dominerende i omkring 500 år. Nå er kristendommen mest utbredt. Nærmere 20% av befolkningen er protestanter, nærmere 7% er romersk-katolske. Til sammenligning er omkring 23% buddhister, mens under 1% er tilhengere av konfusianismen. Tallmessig er forskjellen mellom kristendommen og buddhismen forholdsvis liten, men kristendommen blir gjerne ansett som den mest dynamiske religionen. Den vokste på hele 1900-tallet og har yngst medlemsgrunnlag, og dermed størst grunnlag for naturlig tilvekst. 71,4% av de kristne er under 45 år. Tilsvarende tall for buddhistene ligger på 60,2%. Den enorme veksten for protestantisk kristendom på 1970-80-tallet, er imidlertid flatet ut. Flere menigheter har opplevd en viss stagnasjon de siste årene, men fremdeles fortsetter noen av de karismatiske menighetene å vokse.

Kristendommen er utbredt i hele landet, men står sterkest i de store byene. Dette gjelder særlig i hovedstaden Seoul, hvor over 33% er kristne. Denne byen har også 5 av de 10 største menighetene i verden. Landet har til sammen 15 "megakirker", definert som menigheter med over 10 000 voksne deltakere hver søndag. Alle "megakirkene", uavhengig av konfesjonell tilknytning, har et karismatisk preg.³

Presbyterianerne utgjør den største kristne grupperingen, anslagsvis 50-60% av protestantene.⁴ Metodismen er den nest største og pinsebevegelsen den tredje største grupperingen. Karismatisk kristendomsforståelse preger så mange menigheter at forskere snakker om en "pentekostalisering" av kristendommen i hele landet. Anglikanere, Frelsesarmeen, adventister, ortodokse og representanter fra andre konfesjoner har etablert seg i Sør-Korea, men

utgjør små minoriteter. Omkring 10% av kirkene er frittstående menigheter.

Hotellvinduet mitt har utsikt over en mikroskopisk del av Busan, verdens nest største havneby. Om kvelden teller jeg ikke mindre enn 9 røde neonkors som viser at det er 9 kirker i det nærmeste nabolaget. Selv for en som kommer fra det norske bibelbeltet, er dette påfallende.

Historie

I denne artikkelen deler jeg Koreas kristne historie inn i fire epoker: Første epoke med katolsk kristendom og forfølgelser, andre epoke med protestantisk misjon og stor vekst, tredje epoke med kristendommen under japansk styre og siste epoke med kristendommen i etterkrigstiden.

Katolsk kristendom og forfølgelser (1784-1871)

I 1784 organiserte noen få, intellektuelle koreanere en menighet i hovedstaden. De hadde antatt den nye troen på egen hånd etter at de var kommet i kontakt med katolsk kristendom i Kina. Dermed ble den katolske kirke i Korea fra første stund selv-evangeliserende. De kristne ble hardt forfulgt fordi kristendommen ble ansett som en trussel mot det bestående og konfusianismen. De første martyrene ble drept i 1791. Menigheten måtte klare seg uten støtte fra moderkirken, for det var både praktisk vanskelig og forbundet med stor fare å holde kontakten med den katolske biskopen i Beijing. Vatikanet nølte også med å sende misjonærer. Den første katolske presten kom fra Kina i all hemmelighet i 1794. Da han ble halshugd i 1801, hadde menigheten vokst til omkring 10 000. De levde i livsfare, uten innviet prest eller Bibel på koreansk. Flere fortvilte brev med hjelp om bønn ble smuglet ut. Et av dem forteller bl.a:

... we spent ten stormy years in suffering. The persecution of this year was beyond our thought in the day and dream in the night. If this extremity persists we are afraid that the blessed name of Jesus may be erased from this eastern land forever. ... Please hear our plea and extend your help.⁵

Brevet ble konfiskert, og den 26-år gamle brevskriveren ble henrettet ved avhugging av hender, føtter og hode. Anklagen var høyforræderi, for i brevet hadde han anmodet om å sette inn den vestlige flåten i et forsøk på å verne de kristne. Dette er for øvrig en av de ytterst få gangene i Koreas historie at kristendommen er blitt forbundet med vestlig imperialisme.

De første katolske misjonærene kom i 1831. De fleste skulle lide martyrdøden, og forfølgelsene gikk i bølger helt frem til 1871. "Den store forfølgelsen" (1866-1871) skal ha kostet omkring 8000 kristne livet. På grunn av sin blodige historie er Korea blitt det fjerde største katolske landet i verden når det gjelder helgener. Da pave Johannes Paul II i 1984 besøkte Sør-Korea i forbindelse med 200-årsjubileet for den formelle etableringen av den katolske kirke i landet, ble 103 martyrer saligkåret på en friluftsmesse i Seoul.

Den katolske misjonsvirksomheten fulgte en tilpasningslinje som var blitt utformet på slutten av 1500-tallet av jesuitten og pionermisjonæren i Kina, Matteo Ricci. Bare de elementene i kulturen i misjonslandet som direkte stred mot kristendommen, skulle motarbeides, mente han. For øvrig burde misjonærarbeidet bygge på den lokale kulturen.

De harde forfølgelsene på 17- og 1800-tallet fikk vidtrekkende betydning for Koreas katolske kristne. Helt frem til 1970-årene var katolske miljøer preget av ghettoisering. I dag er derimot den katolske kirke på offensiven, og kirken har vokst betydelig siden 1960-årene.⁶

Protestantisk misjon (fra 1885)

I 1885 kom de første offisielle, protestantiske misjonærene. De fulgte en misjonsstrategi som presbyterianeren J.L. Nevius hadde utarbeidet for Kina. Den gikk ut på å legge til rette for selv-evangeliserende, selvstyrt og selvfinansiert misjon. Ansvar for rekruttering og økonomi ble lagt på koreanerne, og presteseminarer ble etablert for snarest mulig å utdanne lokale prester. Misjonærene fikk primært rollen som tilretteleggere og rådgivere. Dessuten bygde de mange skoler og sykehus i hele landet. Misjonsarbeidet gav store resultater på kort tid. Nevius' strategi bidro - i likhet med Riccis - til å stedegengjøre kristendommen, og til å gjøre den populær i befolkningen. Protestantisk kristendom

ble dessuten forbundet med Vesten og ansett som døråpneren til fremgang og velstand. I 1910 var omkring 1 % av befolkningen blitt protestantiske kristne.

Protestantisk kristendom fikk svært stor betydning for moderniseringen av Korea fordi mye av kontakten med omverdenen skjedde gjennom misjonsorganisasjonene. Derfor regner Grayson protestantisk misjon som en av de tre viktigste begivenhetene i Koreas historie på 1900-tallet, ved siden av det japanske kolonistyret (1910-1945) og Koreakrigen (1950-53).

Kristendommen under japansk styre (1910-1945)

Da japanerne okkuperte Korea i 1910, var de protestantiske menighetene velorganiserte, velrenommerte og godt forankret i lokalmiljøet. Okkupantene anså kristendommen som en trussel og prøvde å innføre shintoismen gjennom bl.a. å bygge shinto-helligdommer over hele landet. Spredte forfølgelser med henrettelser, brenning av kirker og massakrering forekom under det japanske regimet. Misjonærene ble gjennomgående viktige støttepillere i koreanernes frihetskamp. Derfor ble kristendommen forbundet med koreansk nasjonalisme, og oppnådde gjennom dette økt goodwill i befolkningen.

I 1935 ble alle utdanningsinstitusjoner, også kristne privatskoler, pålagt å delta i shinto-ritualene som et tegn på (japansk) patriotisme. For kristne stred dette både mot nasjonalfølelsen og det første budet. Mange hadde oppgitt den tradisjonelle, koreanske fedrekulten da de ble kristne, men måtte nå delta i ritualer for okkupasjonsmaktens forfedre. Japanerne tvang de protestantiske menighetene til konformitet og kirkelederne til å uttale at deltagelse i shinto-ritene ikke var uforenlig med kristen tro. Mange nektet å bøye seg, flere kristne institusjoner ble nedlagt og en del misjonærer ble utvist. I perioden 1938-1945 ble omkring tre tusen kristne fengslet fordi de nektet å delta i ritualene. Minst 50 mistet livet som følge av fengselsopphold og tortur. Under 2. verdenskrig ble de vestlige misjonærene evakuert eller deportert. Etter krigen opplevde de protestantiske kristne en smertefull konflikt mellom de som under press hadde gitt etter for det japanske kravet om å delta i shinto-ritene, og de som ikke hadde gjort det.

Katolikkene mente også at shinto-ritene var uforenlige med kristen tro, men Vatikanet overstyrte lokalbefolkningen og inn-

gikk et formelt forlik med den japanske regjeringen. Dette gav katolske kristne tillatelse til å delta i shinto-ritene. Men mot slutten av 2. verdenskrig ble også katolikkenene hardere behandlet. Flere kirkebygg ble konfiskert og kirken forsøkt "japanifisert".

Etterkrigstiden

Mange av utviklingstrekkene i etterkrigstiden vil bli tatt opp senere i artikkelen. Her vil jeg derfor bare understreke betydningen av delingen av landet etter 2. verdenskrig. Før krigen utgjorde den nordlige delen det kristne tyngdepunktet. Pyongyang, nåværende hovedstad i Nord-Korea, ble kalt for "Jerusalem of Korea".⁷ Men russerne begynte umiddelbart en systematisk undertrykkelse av de kristne. Kirker ble konfiskert og kristne arrestert. Også i dag pågår det harde kristendomsforfølgelser i Nord-Korea. Den anti-kommunistiske holdningen som fremdeles preger mange kristne i Sør - og som i noen tilfeller har ført til at de direkte eller indirekte har støttet de autoritære regimene - må forstås på bakgrunn av dette.

Like etter krigen flyktet mange kristne sørover, der amerikanerne lot kirkene styre seg selv. Tyngdepunktet for kristendommen forflyttet seg til Sør-Korea. Korea-krigen økte de anti-kommunistiske holdningene ytterligere, men i dag er ønsket om gjenforening mellom Nord og Sør sterk hos mange kristne. Uansett syn på dette bidrar kristne menigheter med stor materiell hjelp til Nord-Korea.

Protestantisk kristendom fortsatte å vokse i Sør-Korea, særlig fra 1960-tallet av og frem til ut på 1990-tallet. Mange nye kirker og sosiale institusjoner ble grunnlagt, bl.a. 40 universiteter og mer enn 290 skoler i perioden frem mot årtusenskiftet. Den enorme veksten for protestantisk kristendom sammenfaller med den store økonomiske vekstperioden for landet.

Karakteristiske trekk

Koreansk kristendom har en del karakteristiske trekk. Ikke minst gjør teologisk konservatisme seg gjeldende innenfor alle konfesjoner. Generelt er sør-koreanske menigheter mer teologisk konservative enn menigheter innen samme konfesjon i vestlige land. De siste tiårene har dessuten de fleste protestantiske menigheter og deler av det katolske legfolket blitt mer karismatisk åpne. De

menighetene som vokser sterkest, har som regel en karismatisk leder.

Synkretisme

Synkretisme blir gjerne nevnt som et av de mest iøynefallende trekkene ved koreansk religiøsitet, kristendommen inkludert. Historisk har religionene i Korea vært eklektiske mer enn eksklusive. Da nye religioner som buddhisme og konfusianisme kom til landet, skjedde det gjennom en forening med lokal sjamanisme. Noe av det samme gjaldt da kristendommen slo rot. På ett felt trakk både eldgammel, koreansk tradisjon og de nye, kristne misjonsstrategiene i samme retning: det gjaldt å bygge på det eksisterende. Det vanskelige spørsmålet er om synkretisme i denne sammenhengen betyr en reell sammenblanding av kristne og ikke-kristne forestillinger, eller om det innebærer at misjonærene og de koreanske kristne har lagt særlig vekt på elementer i kristen troslære med klangbunn i de gamle trosforestillingene - uten at religionene ble blandet. Koreanske kristne legger som regel vekt på det siste. Mange forskere, for eksempel Harvard-professor Harvey Cox, fremhever det første.⁸

Ifølge professor A.E. Kim ved Korea University i Seoul finnes det ingen kristendom uten sjamanisme i Sør-Korea, og han hevder at det særlig er fem kontaktpunkter mellom den og protestantisk kristendom: Vekt på det dennesidige, troen på en allmektig høygud, Gud som frelser, bønn om helbredelse og materiell fremgang, og en familiesentrert etikk.⁹ På grunn av disse kontaktpunktene mener Kim at kristen konversjon delvis kan oppfattes som en videreføring, forbedring og modernisering av koreansk, religiøs tradisjon.

Koreansk sjamanisme skulle *oppfylle dennesidige, materielle behov*. Når menneskene trengte hjelp i dagliglivet, kom de til sjamanen som formidlet kontakt med åndene for at de skulle påvirke menneskenes livsvilkår. Både misjonærene og koreanske forkynnere la stor vekt på sider ved kristendommen som er rettet mot det dennesidige, og på bibelsteder med løfter om velsignelse og helbredelse, som f.eks. 3 Joh 2 og andre bibelsteder som betoner helse og "det gode liv". En bokstavelig og dennesidig tolkning av saligprisningene, særlig Matt 5,5 og Luk 6,21 er et annet eksempel. Dennesidigheten har også et nasjonalt aspekt - Korea som

nasjon vil oppleve velsignelse og fremgang hvis kristendommen slår rot. En del gammeltestamentlige tekster om velsignelse for israelsfolket har følgelig blitt nytolket i en koreansk kontekst.

Høyguden Hananim sto øverst i det koreanske gudehierarkiet. Han var allmektig, allvitende og allestedsnærværende. Hananim hersket over universet og menneskene gjennom sin innflytelse over de mange, laverestående gudene og åndene. Han var både skaperguden, den medfølende guden som hørte menneskenes bønner om hjelp, og den som straffet de ulydige. Denne gudsforståelsen hadde en rekke tilknytningspunkter til kristendommens gudsbilde. Følgelig brukte de første protestantiske koreanerne Hananim som navn på den kristne guden.

Da kristendommen kom til landet, vant lærepunktet om *Gud som frelser* gjenklang. Men koreanerne la i pakt med sin tradisjon stor vekt på Gud som frelser i dette livet. De sluttet seg til tradisjonell kristen lære om at Gud vil frelse menneskene fra fortapelsen, men betonte samtidig at han også frelser og utfrir menneskene fra jordiske farer, sykdom og materiell nød - gjerne på mirakuløst vis. Koreanske kristne er følgelig opptatt av Bibelens underfortellinger, som formidler at frelse også handler om livet på jorden. Lederen for verdens største menighet, David Yonggi Cho, har utviklet en lære om den trefoldige velsignelse gjennom "Salvation, Health and Prosperity".¹⁰ Den er et karakteristisk uttrykk for en slik frelsesforståelse.

Koreansk sjamanisme gikk bl.a. ut på å manipulere åndene til å *oppfylle materielle og helsemessige behov*, og den la stor vekt på ekstatiske fenomener og besettelse. Deler av dette kan også gjenfinnes blant koreanske kristne nå. Tendensen til "herlighets-" eller "trosforkynnelse" i mange menigheter bør forstås ut fra sjamanistiske impulser, ikke bare ut fra amerikansk påvirkning. Det samme gjelder vektleggingen av religiøse erfaringer, som f.eks. tungetale. Helbredelse og tungetale har størst plass i enkelte protestantiske menigheter, men en del katolske legfolk er også karismatiske:

Mange kommer til fredagens kveldsmesse i den berømte Myeondong-katedralen i Seoul. Etter messen samler noen karismatiske ungdommer seg til bønn ved et lite Maria-alter. En av dem er prestestudent, men forteller ivrig: "Vi lever i de siste tider.

*Tegn og under skjær over alt. Ånden blir utøst, og vi taler i tung-
er. Alt dette viser at Jesus snart kommer igjen."*

Konfusianistisk etikk hadde noen fellestrekk med kristen etikk. Ikke minst skapte det fjerde budet gjenkjennelse. Kristen etikk i Korea har da også lagt stor vekt på familieetikken. Lydighet mot foreldre og svigerforeldre er blitt tydeligere forkynt her enn i vestlige land i samme periode. Til dels gjelder dette også underordning, samtidig som kristendommen har bidratt sterkt til å forbedre kvinnens posisjon. I det hele har koreanerne sjeldent sett store motsetninger mellom de 10 bud og andre sentrale deler av kristen etikk, og de tradisjonelle koreanske verdiene. Tvert om blir kristen etikk ofte oppfattet som et mer moderne uttrykk for dem.

Disse synkretistiske trekkene var med på å øke kristendommens appell i Korea. På den andre siden gav inklusiviteten liten beskyttelse mot elementer som stred mot kristen tro. Derfor er "avlæring" fra sider ved koreansk sjamanisme fremdeles en utfordring for mange menigheter. Det kan for eksempel dreie seg om at kristne fremdeles holder sjelemesser for avdøde forfedre.¹¹

Høyt aktivitetsnivå og synlig tilstedeværelse

Første kveld i Sør-Korea spiser jeg middag med deltagerne på en internasjonal konferanse i skipsfartsøkonomi. 10-12 mennesker som ikke kjenner hverandre, sitter rundt et bord og prøver å få samtalen i gang. Plutselig henvender konferanselederen seg til meg og spør høyt: "Are you a Christian?" Det blir ikke noen pinlig pause. Ingen av professorene ser ut til å regne spørsmålet som upassende privat. Isteden viser det seg at flere enn spørsmålsstilleren, som selv var presbyterianer, og jeg, gjerne vil snakke om kristen tro.

Sør-Korea er lite preget av privatreligiøsitet og ligger derimot på verdenstoppen i kristen aktivitet. Omkring 74 % av protestantene og 68 % av katolikkene deltar på søndagsgudstjeneste hver uke. 64 % av protestantene og 41 % av katolikkene ber minst en gang om dagen.¹² Et historisk eksempel viser hvor bemerkelsesverdig høyt det kristne engasjementet har vært: Da Japan okkuperte landet, ble okkupasjonsmyndighetene mistenksom overfor protes-

tantiske kristne som møttes daglig til morgenbønn, hadde kveldsmøte hver onsdag og tilbrakte store deler av søndagen i kirken. Japanerne mente dette måtte være kamuflert, anti-japansk virksomhet og prøvde å infiltrere flere menigheter. Nå fortalte de kristne jeg kom i kontakt med, at kirkegang søndag pluss en kveld i uken er vanlig for voksne. Morgenbønnemøtene (se senere) kom i tillegg.

Onsdag kveld er det gudstjeneste i en av de mange presbyterianske menighetene i Busan. Kirken er nesten full. Samlingen minner formmessig om en laukirkelig norsk gudstjeneste, men menigheten er sterkere engasjert gjennom bønn og sang. Det er knapt barn og tenåringer til stede. Min koreanske følgesvenn forklarer at de må prioritere lekser og studier midt i uken. Det er annerledes med de voksne, som bør gå så sant de har anledning.

Kristendommen er videre synlig til stede i det koreanske samfunnet gjennom sosiale institusjoner og kristne massemedier. Kristne evangeliserer også aktivt på mange arenaer, som i handlegatene, på utdanningsinstitusjonene og i det militæret. Sør-Korea er det eneste asiatiske land som har feltprester tilknyttet de militære styrkene. Det omfattende evangeliseringsarbeidet blant soldatene har ført til store "soldatvekkelser" med dåp av omkring 200 000 årlig. Omkring 1/4 av alle soldatene blir kristne.¹³

Kirkevekst - representert ved verdens største menighet, Yoido Full Gospel Church

Protestantiske kristne i Sør-Korea har fra 1960-årene av vært svært opptatt av kirkevekst og storsamlinger - og på evangelisering og sosialt hjelpearbeid som rekrutteringsfaktorer. Det mest påfallende eksempelet på kirkevekst er verdens største menighet, Yoido Full Gospel Church/YFGC.

YFGC ble stiftet i 1958 av David (opprinnelig Paul) Yonggi Cho (1936-). Han vokste opp som buddhist. Som ung ble han dødssyk i tuberkulose, men en kristen venninne ba for ham. Cho ble frisk - og en kristen. Han begynte straks på bibelskole, og da han var ferdig der, startet han forkynnervirksomhet i et telt med en "menighet" på 5 personer. Snart ble det stor blest omkring telt-

møtene fordi mange helbredelser ble knyttet til dem. Etter tre år bygde menigheten, som da var vokst til 300, en egen kirke. I 1973 førte plassmangel til at de nå 100 000 medlemmene måtte etablere seg i bydelen Yoido i Seoul, der de bygde ut et stort område. I 2003 hadde YFGC ifølge egne overslag omkring 750 000 medlemmer. Menigheten driver eget universitet, eldrecenter, forlag, omfattende kringkastingsvirksomhet, utgir dagsavis i tillegg til månedlige og ukentlige medlemsblad og har store misjons- og bistandsprosjekter.

YFGC tilhører verdens største pinnesammenslutning, Assemblies of God International, der også den norske pinsebevegelsen er med. Chos mest kjente bok, *The Forth Dimension*, handler i hovedsak om Åndens dimensjon og gir godt innblikk i teologien hans.¹⁴ YFGCs lære kan sammenfattes i 5 hovedpunkter:

- Mennesker blir frelst gjennom tro på Jesus og tilgivelse for synd
- Den Hellige Ånd blir gitt til alle kristne, men kristne kan også oppleve åndsdaap
- Menigheten skal be om guddommelig helbredelse for sykdom
- Kristne vil oppleve Guds velsignelse
- Jesus vil snart komme igjen.¹⁵

Menigheten har en hierarkisk struktur med Cho som hovedpastor. I tillegg er det omkring 350 lønnede pastorer, 1500 eldste, 100 000 diakoner og kirketjenere, og et cellegruppelederteam på over 25 500. Seoul er inndelt i 16 distrikter med hver sin lokalkirke og pastor. Distriktene er videre inndelt i mindre organisatoriske enheter, med cellegruppene som den laveste, men viktigste enheten. Hver av cellegruppene består av inntil 12 personer og har en gruppeleder og en nestleder. Gruppene deler seg når størrelsen overstiger 12 medlemmer. En av lederne blir med den nye gruppen slik at kontinuiteten blir opprettholdt. Cellegruppene er limet i den enorme menigheten samtidig som det har bidratt til veksten. Cho innførte ordningen med cellegrupper i 1964, tross kraftig motstand fra medlemmene. Tanken var at menigheter bygd opp rundt sterke personligheter, er sårbare. Cellegruppene gav "every church member an opportunity to participate in the ministry of his church and bring revival to his own neighborhood. ... evangelism

has multiplied because of it".¹⁶ I 1976 startet Cho organisasjonen Church Growth International for å spre tankene om cellegrupper og kirkevekst internasjonalt. I YFGC er et flertall av cellegruppeliderne kvinner, og kvinnene har en sentral funksjon i menigheten. Generelt har protestantiske menigheter i Korea vært pionerer når det gjelder å utdanne kvinner og legge vekt på rettighetene deres.¹⁷

YFGC har 7 gudstjenester hver søndag. Internasjonal gudstjeneste på engelsk kommer i tillegg.¹⁸ Barne- og ungdomsarbeidet drives parallelt med gudstjenestene, og er inndelt etter årskull og har alders- og nivåtilpassede opplæringsprogrammer. "Main Sanctuary" har plass til 12 000 mennesker, og på hovedgudstjenestene er det tolking til 7 språk. De tusenene som ikke får plass i selve kirkerommet på de mest populære gudstjenestene, deltar i korridorer og tilstøtende rom med direkte TV- eller satellittoverføring.

Bønn og sang

Sør-Koreanske menigheter legger stor vekt på bønn og sang. I tillegg til den karakteristiske fellesbønnen i menighetssamlingene, er landet også kjent for sine mange bedehus og for de spesielle bønnesentrene. Bedehusene er åpne for personlig bønn før arbeidstid, gjerne fra kl. 5-8. Noen går dit daglig, andre et par ganger i uken eller sjeldnere. Så godt som alle større bymenigheter har et bønnesenter i fjellsidene utenfor byen.¹⁹ Bønnesentrene fungerer som åndelige retreatsteder. YFGCs tverrkirkelige "Prayer Mountain" er et av de mest kjente eksemplene. Det ligger i et fjellområde omkring 1 times kjøring fra hovedkirken og daglig går det 13 gratis bussavganger dit. I snitt kommer 3000 mennesker til "Prayer Mountain" hver dag. Bønnerommet og sidekapellene har en samlet kapasitet på 20 000. Overnattingskapasiteten er på 3000.²⁰

Koreanske kristne er opptatt av å legge frem bønnebegjær for Gud. I tillegg til faste bønner og bønner bedt av møteleder/pastor/prest, er det i protestantiske menigheter gjerne en sekvens på omkring fem minutter der alle ber høyt om det som ligger dem på hjertet. Da er desibelnivået betydelig, og i karismatiske menigheter ber mange i tunger.

Søndagens ungdomsgudstjeneste - dvs. den av de sju søndags-

gudstjenestene der ikke bare flertallet, men alle i forsamlingen er unge - er nettopp slutt i YFGC. Omkring 8000 ungdommer strømmer raskt ut for å gi plass til de som står i kø for å delta på neste gudstjeneste. Spontane bønneringer blir dannet på kirke-trappen og på plassen foran kirken. Hånd i hånd, i store eller små sirkler, ber de unge sammen. Ringene oppløses etter hvert, og ungdommene går hjem - eller videre til andre aktiviteter på kirkeområdet.

Koreanske kristne er glade i å synge, og fellessangen har et annet driv og volum enn det som er vanlig i Norge. Så godt som alle synger av full hals. Ofte klapper de taktfast til. Melodiene er vestlig inspirerte. Koreansk musikktradisjon har liten plass i menighetene.

En av søndagsgudstjenestene i YFGC går mot slutten, men først skal Fader vår synges. Anført av fullt symfoniorkester, Betlehems-koret med 150 skolerte sangere og et gedigent orgel samles 12 000 mennesker i et jublende crescendo: "For riket er ditt, makten og æren i evighet. Amen". Assosiasjonene går uvegerlig til Johannes åpenbaring: "Deretter hørte jeg likesom et mektig kor fra en stor skare i himmelen. De sang: Halleluja! Seieren, æren og makten tilhører vår Gud" (Åp 19,1).

Minjungteologien

Det finnes en særegen form for frigjøringsteologi i Sør-Korea, Minjung-sinhak (folkets teologi). I likhet med frigjøringsteologien i Latin-Amerika forkynner den frigjøring fra undertrykkelse her og nå. Den hevder også at det kristne budskapet i særlig grad er rettet mot de fattige og undertrykte, og støtter kampen deres for sosial og økonomisk rettferdighet. Minjungteologien fremhever tradisjonell koreansk kultur og nasjonal identitet. Den er kritisk til vestlig kulturpåvirkning, inkludert uttrykk for dette i kristne menigheter. I motsetning til den latinamerikanske frigjøringsteologien tar minjungteologien klart avstand fra marxismen. Den har fått stor betydning for demokrati- og menneskerettsbevegelsen i Sør-Korea (se senere), men er likevel et kristent minoritetsfenomen. Minjungteologien har i første rekke hatt appell blant den akademiske eliten, ikke blant brede lag av befolkningen.²¹

Årsaker til vekst

Mange faktorer kan bidra til å forklare kristendommens vekst i Sør-Korea. Avsnittene om kristendommens historie i landet har allerede antydnet noen; stedegengjøring, hjelpearbeid og misjonærenes støtte til nasjonal frigjøring. De karakteristiske trekkene som er omtalt i forrige hovedavsnitt, kan også fungere som forklaringsmodeller. Igjen trer stedegengjøring frem gjennom tendensen til synkretisme. Det høye aktivitetsnivået, synligheten i samfunnet og menigheter som bevisst satser på kirkevekst, kan selvsagt også virke vekstfremmende. Psykologisk kan forbønn for andre gjøre forbederen selv mer ivrig etter å få med seg nye. I tillegg vil jeg særlig fremheve tre andre faktorer: kristnes sosiale virksomhet, kristnes politiske engasjement og kristendommens betydning for identitet.

Kristnes sosiale virksomhet

An important factor in the Protestant success ... surely had to do with successful medical work ... practically every denomination that began work in Korea started with medical care. ... missionaries also contributed to the education of the Korean people, which was another factor of the church's success. ... In addition ... the Protestant churches helped to modernize the country by introducing updated technology ²²

Den protestantiske misjonsvirksomheten var fra første stund opp tatt av sosial virksomhet. Helsearbeidet startet allerede før det offisielle misjonsarbeidet. Den presbyterianske legen H. Allen var i Korea under et mordforsøk på prins Min Yong Ik i 1884. Han ble kalt til slottet for å hjelpe den hardt sårede prinsen, som ble frisk under Allens pleie. Dette gav hoffet tiltro til Allens religion og skapte en positiv holdning til den misjonsvirksomheten som startet året etter. I begynnelsen var misjonærene engstelige for å drive evangeliseringsarbeid med høy profil på grunn av usikkerhet om myndighetenes holdning til misjon. Derfor la de stor vekt på å etablere sosiale institusjoner.

Misjonærene grunnla mange skoler. De viste også stor interesse for det koreanske alfabetet, hangul, som var blitt fortrent av kinesiske tegn. De protestantiske misjonærene bestemte likevel at

Bibelen og alle andre kristne skrifter som ble utgitt i Korea, skulle oversettes til hangul. Dette kan regnes som et av kristendommens største bidrag til å skape en selvstendig kultur i nyere tid i Korea. Det var også misjonærene som skrev de første engelske ordbøkene for koreansk. Dessuten spilte misjonærene en betydelig rolle for moderniseringsprosessen i Korea fordi de fungerte som mellomledd mellom koreanerne og vestlige investorer. Dette bidro f.eks. til at den første jernbanen ble bygd av et amerikansk firma, og at Th.A. Edison etablerte det første elektrisitetsverket i landet. Misjonærenes satsning på medisin, utdanning og teknologi blir regnet som en viktig faktor for å forstå kristendommens vekst.

Kristnes politiske engasjement

Christians were champions of democracy, freedom, and human rights. ... Christian efforts to organize the poor in slum areas, to encourage the people to participate in the political process of the community, to educate the young to read and write, to make efforts to have a better life, and to assert the dignity and the individual worth of every human being before God challenged the authoritarian military government.²⁴

Koreas sårbarhet for kinesisk og japansk kontroll, japansk kolonisering og Korea-krigen bidro til å gjøre landet åpent for kristendommen. Mange kolonier i den tredje verden var blitt kolonisert av kristne land. Det gjaldt ikke Korea, som derimot ble kolonisert av Japan, som tok avstand fra kristendommen. De fleste misjonærene hadde støttet den koreanske frihetskampen, og da de vendte tilbake etter 2. verdenskrig, ble de regnet for befriere som hadde hjulpet koreaneren med å kaste av det japanske åket.

På 1970 og -80 tallet sto markante kirkeledere - både katolikker og liberale protestanter - langt fremme i kampen for demokrati, menneskerettigheter og økonomisk rettferdighet. De deltok i demonstrasjoner, protesterte mot unntakslovene og organiserte aktivistgrupper som motarbeidet regimene til presidentene Park og Chun. Noen kirker, f.eks. Myongdong-katedralen, ble brukt som baser for demokrati- og menneskerettighetsbevegelsen. Det nasjonale rådet av kirker (NCCK, økumenisk - regnes som liberalt

av de konservative) etablerte i 1974 en egen menneskerettighetskomite som bl.a. utstedte flere deklarasjoner mot det autoritære styret.

De politiske kampsakene mobiliserte langt fra alle menigheter. Arbeidet ble primært drevet av noen prester og organisasjoner. Evangelisering var ikke målsetting for denne virksomheten. Regimet slo i noen grad tilbake mot de kristne, politiske dissidentene. Enkelte ble arrestert, andre ble overvåket og hindret i arbeidet. To misjonærer ble utvist. Likevel var det enklere for kristne enn for mange andre å være regimekritiske. De kristnes internasjonale forbindelser, særlig med USA, gjorde at kristne institusjoner og organisasjoner nøt godt av en slags immunitet og opererte etter forholdene fritt.

Konservative protestantiske menigheter var lite politisk aktive og konsentrerte seg i hovedsak om evangelisering. I denne perioden ble også deres sosiale engasjement vitalisert, og de drev omfattende hjelpearbeid. Men de var mer opptatt av det individuelle enn det strukturelle, og mente at individuell frelse i sin tur ville føre til sosial forbedring. Den konservative organisasjonen for kristenledere (KCLA) støttet president Parks anti-kommunistiske politikk.

I Sør-Korea har kristne engasjert seg politisk i høyere grad enn befolkningsgjennomsnittet. Omkring 65 % av parlamentsmedlemmene er kristne (2002). "The Prayer Breakfast Meeting at the National Assembly" har vært en fast institusjon siden 1968 og blir regnet som en betydelig politisk faktor.²⁵ De to første demokratiske presidentene, Kim Young Sam (1992-1997) og Kim Dae Jung (1997-2003), var begge aktive kristne. Førstnevnte var eldste i en presbyteriansk menighet, sistnevnte katolikk. Under militærregimene opplevde Kim Dae Jung hard politisk forfølgelse, men tolket dette i et kristent perspektiv:

*All my hard trials experienced in the past - imprisonment, frequent detention, torture and forced exiles - happened in the process of God's redemptive work, and in that sense, I think, I have also participated in God's salvation project.*²⁶

Selv om Sør-Koreas kristenhet ikke har stått sammen i politiske spørsmål, utviklet den kristne opposisjonen seg til en betydelig

politisk pressgruppe. Gradvis vant den frem med sine krav. Dette kan ha bidratt til vekst for kristendommen, selv om det ikke var motivet for demokrati- og menneskerettighetsarbeidet. Kristnes bidrag til demokratiseringsprosessen i landet kan like fullt være en medvirkende årsak til vekst og til den populariteten religionen nyter.

Kristendommen som identitetsskapende faktor

For many Koreans ... an acceptance of the gospel was viewed as a means of improving their social and financial standing, attaining advantages in an unfamiliar social context and sharing in the national prosperity ... Christianity offered an access to the new Western culture and worldviews. The identification of Christianity as a gateway to modernity and success, both personal and national, acquired even more impetus during the period of rapid economic development, particularly between the 1960s and the 1980s.²⁷

På 1950-tallet fremsto Korea som en skadeskutt nasjon, materielt og psykologisk. 35 år med japansk kolonistyre og en borgerkrig som kostet millioner av koreanere livet og jaget millioner fra nord på flukt, hadde brutt ned den koreanske nasjonalfølelsen og utarmet landet økonomisk. I denne situasjonen følte mange akutt behov for forandring og ny forankring. Kristendommen fremsto som et troverdig alternativ. Den hadde vært en motvekt mot japansk innflytelse, og etter Korea-krigen hadde kirkene fungert som velferdssentre for fattige og flyktninger fra nord. Landets raske modernisering og industrialisering fra 1960-årene førte til urbanisering. De store folkeflyttingene fra landsbygda til byene skapte sosiale problemer og rotløshet. Kirkene ble for mange et nytt, identitetsskapende fellesskap, som også gav stimulans til sosial oppdrift. Mange koreanere anså kristendommens budskap som befriende: det støttet opp under ønsket om frigjøring fra fattigdom og undertrykkelse, og gav fremtidshåp.

Men kristendommen ble ikke først og fremst de fattiges religion i Sør-Korea. Eksemplet fra Sør-Korea motsier tvert om deprivasjonsteoriene som hevder at religion er mer utbredt blant fattige og lavt utdannede enn blant rike og høyt utdannede. Omkring 2/3 av de kristne kan grupperes som middel- eller øvre middel-

klasse, og 1/4 har universitetsutdannelse. For buddhistene er tallene til sammenligning hhv. 1/2 og 7 %.²⁸ Kristendommen ser ut til å ha fungert særlig identitetsskapende for den yngre, urbane og velutdannede delen av befolkningen. Derfor er det neppe tilfeldig at protestantismens store vekstperiode sammenfaller i tid med landets rivende økonomiske utvikling, som førte Sør-Korea fra å være et utfattig U-land til å bli et velstående industriland og verdens 12. største økonomi. På den andre siden bør ikke overgangen til kristendommen alene brukes til å forklare landets økonomiske fremgang, som neppe bare henger sammen med "the Protestant ethic of hard work". Weber mente som kjent at den bidro til økonomisk vekst i kapitalismens tidlige fase. Men den sterke økonomiske veksten ser ikke ut til å ha lagt noen demper på utbredelsen av kristendommen og kristen aktivitet. Dette står i motsetning til klassisk religionssosiologi - igjen Weber - som hevdet at det i moderne tid var en negativ sammenheng mellom sterk økonomisk vekst og religiøsitet. I Sør-Korea har derimot mange sett en kobling mellom kristendommen, progressivitet og alternativ identitet. Dette kan ha bidratt til vekst for kristendommen.

Sammenfatning

I dag fremstår Sør-Korea som et av verdens mest vitale og dynamiske kristne land til tross for at kristendommen har en kort og delvis blodig historie der. Årsakene til dette er sammensatte, men noen av de viktigste er:

- Historisk har Korea hatt en utsatt posisjon mellom stormaktene Japan og Kina. Kristendommen, som ikke var knyttet til noen av disse landene, fremsto som et frelsende alternativ, individuelt og nasjonalt.
- Landets omfattende moderniseringsprosesser, sosialt, materielt og politisk, ble langt på vei forbundet med kristen innflytelse.
- Stedegengjøringen av kristendommen dempet motsetningen mellom tradisjonell og ny tro.

Det store spørsmålet er om den kristne "boomen" vil fortsette, om veksten vil flate ut, eller om kristendommen vil oppleve tilbakegang. Det er ulike syn på dette blant forskerne. Noen regner med at religiøsitet generelt vil avta i Sør-Korea fordi den globaliserte,

postmoderne kulturen nå i stadig større grad påvirker landet.²⁹ Andre forventer at kristendommen vil vokse og argumenterer bl.a. med de mange kristne institusjonene og organisasjonene som øker sin innflytelse i samfunnet.³⁰ Dette er i tråd med nyere religionssosiologisk "supply-side"-teori som legger vekt på det religionen aktivt tilbyr. I Sør-Korea er utdanningsinstitusjonene spesielt viktige på tilbudssiden. Mitt inntrykk er at kristendommens posisjon i Sør-Korea, i motsetning til i mange andre industrialiserte land, ikke er blitt underminert av modernisering, urbanisering og globalisering. På dette punktet er det større likhetstrekk med situasjonen i USA enn i Vest-Europa.

Noter

- ¹ Så langt jeg kjenner til, har det heller ikke vært drevet norsk misjon i Korea. Under Korea-krigen (1950-53) opprettet norsk militærpersonell ved det norske feltsykehuset som var stasjonert i Korea, et barnehjem og Den Norske Koreaforening. Men dette var humanitært arbeid, ikke misjon.
- ² Tallene i avsnittet bygger på Grayson 2002; A.E. Kim 2000a og 2002; S-H. Kim 2002, som igjen bygger på tall fra National Statistical Office 1995, da den siste, store meningsmålingen om religion ble foretatt. Professorene Hong og S-G Kim bekreftet på konferansen *Spirits of Globalisation*, TF/UiO 9-12.06.04, at 27 % av koreanerne regnes som kristne i 2004.
- ³ A.E. Kim 2002, Synan <http://members.cox.net/pctiicyberj/synan.html>, Hong 2000.
- ⁴ Anslag (2004) gitt av professor i sosiologi Sung-Gun Kim ved Seowon University.
- ⁵ Fra "The Silk Letter of Hwang Sayong" (1801), gjengitt i Chung 2001:9.
- ⁶ S-H Kim 2002.
- ⁷ 300 000, eller 1/6 av befolkningen i byen, var kristne i 1948 ifølge US Library of Congress Country Studies (2003).
- ⁸ Cox 1995. Sør-Koreas mest kjente nyreligiøse bevegelse, Den Forente Familie (The Unification Church, stiftet 1954), er synkretistisk (kristendom, kinesisk yin-yan-tradisjon og anti-kommunisme). Her er de synkretistiske trekene så fremtredende at bevegelsen ikke regnes som kristen, selv om den har røtter i kristendommen og stifteren, Sun Myung Moon, opprinnelig var presbyterianer.
- ⁹ A.E. Kim 2000a + b.
- ¹⁰ Cho 1987.
- ¹¹ Samtale 04.09.03 med instituttleder ved det teologiske seminaret ved Kosin-universitetet i Busan, prof. dr. teol. Yong Won Kang.
- ¹² A.E. Kim 2002:296.
- ¹³ Kang 1997:80, Vårt Land 8/9-03. Ifølge professor i sosiologi S-G Kim oppgir

- VL for høye konversjonstall når den skriver om 50 % kristne soldater.
- ¹⁴ Cho 1983. Ellers anbefales Myung/Hong (ed.) 2003 som en introduksjon til YFGC.
- ¹⁵ Lee (m.fl) 1989.
- ¹⁶ Cho 1997:vi-vii.
- ¹⁷ Ch'ae-yong 2004.
- ¹⁸ Den internasjonale gudstjenesten hadde et oppmøte på omkring 200 da jeg var der. Amerikanske soldater, utenlandsstudenter, forretningsfolk og gjestearbeidere går gjerne dit. Alt foregår på engelsk, og en egen pastor leder virksomheten, som også omfatter et betydelig sosialt arbeid.
- ¹⁹ Grayson 2002:165.
- ²⁰ Lee (m.fl.) 1989:257-259.
- ²¹ Chang 1998 og 1999.
- ²² Kang 1997:29.
- ²³ Ch'ae-yong 2004 i Yu 2004.
- ²⁴ Kang 1997:115-116.
- ²⁵ Simeon-Netto 2002.
- ²⁶ NCR 30.06.2000.
- ²⁷ A.E. Kim 2002.
- ²⁸ A.E. Kim 2002.
- ²⁹ S-H. Kim 2002.
- ³⁰ A.E. Kim 2002.

Litteratur

- Ch'ae-yong, Chu (2004): "A History of the Protestant Church in Korea from a New Perspective" i Yu (ed.) (2004) *Korea and Christianity*. Asian Humanities press, California
- Chang, Yun-Shik (1998): "The Progressive Christian Church and Democracy in South Korea" i *Journal of Church & State*, vol. 40
- Chang, Yun-Shik (1999): "Christianity and the Minjung Imaginary", http://hcs.harvard.edu/~yisei/backissues/spring_99.religion2.html
- Cho, David Yonggi (1987): *Salvation, Health & Prosperity. Our Threefold Blessings in Christ*. Creation House. Strang Communications Company, Altamonte Springs, Florida
- Cho, David Yonggi (1997): *Successful Homecell Groups*. Seoul Logos Co. Ltd., Seoul

- Cho, Paul Yonggi (1983): *The Forth Dimension*. Bridge Publishing, Plainfield
- Chung, David (2001): *Syncretism. The Religious Context of Christian Beginnings in Korea*. State University of New York Press, Albany
- Cox, Harvey (1995): *Fire from Heaven. The Rise of Pentacostal Spirituality and the Reshaping of Religion in the twenty-first Century*. Da Capo Press, Cambridge
- Grayson, James Huntley (2002): *Korea - a Religious History*. RoutledgeCurzon, London
- Hong, Young Gi (2000): "The Backgrounds and Characteristics of Charismatic Korean Mega-churches". *Asian Journal of Pentacostal Studies*, 3 January 2000
- Kang, Wi Jo (1997): *Christ and Caesar in Modern Korea. A History of Christianity and Politics*. State University of New York Press, Albany
- Kim, Andrew Eungi (1997): *"History of Christianity in Korea: From Its Troubled Beginning to Its Contemporary Success"*, Korea Overseas Information Service
- Kim, Andrew Eungi (2000a): "Korean Religious Culture and its Affinity to Christianity: The Rise of Protestant Christianity in South Korea" i *Sociology of Religion* 2000
- Kim, Andrew Eungi (2000b): "Christianity, Shamanism, and modernization in South Korea" i *Cross Currents*, vol. 50, 2000
- Kim, Andrew Eungi (2002): "Characteristics of Religious Life in South Korea: A Sociological Survey" i *Rewiev of Religious Research*, vol. 43, no. 4, 2002
- Kim, Sung-Ho (2002): "Rapid Modernisation and the Future of Korean Christianity" i *Religion*, vol. 32, 2002, Academic Press, London
- Lee, Soong-Kyo (m.fl.) (1989): *30-Years History of the Yoido Full Gospel Church*. YFGC, Seoul
- Myung, Sung-Hoon, Hong, Young-Gi (2003) (ed.): *Charis and Charisma. David Younggi Cho and the Growth of Yoido Full Gospel Church*. Regnum Books International, Oxford
- National Catholic Reporter (NCR): "Korean leader sees God's work in his life" 30.06.2003
- Simeon-Netto, Ulwe (2002): "Korea - a Christian success story" i *United Press International* 07.11.2002

Synan, H.V.: "The Yoido Full Gospel Church" i *Cyberjournal for Pentecostal-Charismatic Research*,

<http://members.cox.net/pctiicyberj/synan.html>

US Library og Congress Country Studies, South-Korea (2003)

Yu, Chai-Shin (2004) (ed.): *Korea and Christianity*. Asian Humanities press, California

Helje Kringlebotn Sødal, f. 1962. Cand.philol. med hovedfag i kristendom, UNiT, 1987, og nordisk, UiO, 1997. Førstelektor ved Institutt for teologi og filosofi, Høgskolen i Agder. Har skrevet og redigert flere bøker og publisert en rekke fagartikler.

South-Korea: Christianity's Ignored Giant?

This introductory article on Christianity in South-Korea is focused on three topics. Firstly, it draws a simple outline of the history of Christianity in Korea. Secondly, it presents some characteristic features of Korean Christianity. Thirdly it discusses explanations for the exceptional Christian growth - a growth that has made Christianity the largest and most influential religion in the country in less than 250 years.